

הַלְבוֹת מְזוּזָה פָּרָק ה

א. כִּיצַד כּוֹתְבִין אֶת הַמְּזוּזָה כּוֹתֵב שְׁתֵּי הַפְּרָשִׁיּוֹת "שְׁמַע" (דברים ו,ד) ו"וְהָיָה, אִם-שָׁמַע" (דברים יא,ג) עַל דֶּף אֶחָד, בִּירִיעָה אַחַת; וְעוֹשֶׂה לָּהּ רוּחַ מְלַמְעָלָה וְרוּחַ מְלַמְטָה, כְּמוֹ חֲצִי צִפְרֹן. וְאִם כְּתָבָהּ בְּשָׁנִים בְּשְׁלוֹשָׁה דְּפִין, כְּשֶׁרָה וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנָה כְּזָנֹב, אוֹ כְּמוֹ עֲגוּל, אוֹ כְּקֶבֶה; וְאִם עָשָׂה כְּאַחַת מֵאלוּ, פְּסוּלָה. כְּתָבָהּ שֶׁלֹּא עַל הַסֵּדֶר, כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּים פְּרָשָׁה לְפָרָשָׁה פְּסוּלָה. כְּתָבָהּ בְּשָׁנֵי עוֹרוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁתִּפְרֹן, פְּסוּלָה. סֵפֶר תּוֹרָה שְׁבָלָה, וְתַפְלִין שְׁבָלוֹ אֵין עוֹשִׂין מֵהֵן מְזוּזָה; וְלֹא מִן הַגְּלִיזִין שֶׁלִּסְפָּר, אֵין כּוֹתְבִין עָלָיו מְזוּזָה, לְפִי שְׁאֵין מוֹרִידִין מִקִּדְשָׁה חֲמוּרָה, לְקִדְשָׁה קְלָה.

ב. וּמְצוּה לַעֲשׂוֹת הָרוּחַ שְׁבִין פְּרָשֶׁת "שְׁמַע" (דברים ו,ד) ל"וְהָיָה, אִם-שָׁמַע" (דברים יא,ג), פְּרָשָׁה סְתוּמָה; וְאִם עָשָׂה אוֹתָהּ פְּתוּחָה, כְּשֶׁרָה, לְפִי שְׁאֵינָה סְמוּכָה לָּהּ, מִן הַתּוֹרָה. וְצָרִיךְ לְהַזְהִיר בְּתִגִּין שָׁבָה; וְאֵלּוּ הֵן, הַתִּגִּין שְׁעוֹשִׂין בְּמְזוּזָה:

ג. פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה יֵשׁ בָּהּ שֶׁבַע אוֹתִיּוֹת, עַל כָּל אוֹת וְאוֹת מֵהֵן שְׁלוֹשָׁה זִיגִין; וְאֵלּוּ הֵן: שִׁין וְעִין שֶׁל"שְׁמַע" (דברים ו,ד), וְנוֹן ד'נִפְשָׁף" (דברים ו,ה), וּשְׁנֵי זִיגִין שֶׁל"מְזוּזוֹת" (דברים ו,ט), וּשְׁנֵי טִיתִין שֶׁל"טוֹטֶפֶת" (דברים ו,ח). וּפְרָשָׁה שְׁנִיָּה יֵשׁ בָּהּ שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת, עַל כָּל אוֹת מֵהֵן שְׁלוֹשָׁה זִיגִין; וְאֵלּוּ הֵן: גִּימֵל שֶׁל"דִּגְנָנָף" (דברים יא,ד), וּשְׁנֵי זִיגִין שֶׁל"מְזוּזוֹת" (דברים יא,כ), וּשְׁנֵי טִיתִין שֶׁל"טוֹטֶפֶת" (דברים יא,ח), וְצַד שֶׁל"עַל-הָאָרֶץ" (דברים יא,כא). וְאִם לֹא עָשָׂה תִּגִּין, אוֹ שֶׁהוֹסִיף בָּהֶן, אוֹ גָּרַע מֵהֵן לֹא פְּסֹל. וְאִם כְּתָבָהּ שֶׁלֹּא בְּשֶׁרְטוּט, אוֹ שֶׁלֹּא דִקְדָּק בְּמִלָּא וְחִסָּר, אוֹ שֶׁהוֹסִיף בָּהּ מִבְּפָנִים אֶפְלוֹ אוֹת אַחַת הָרִי זֶה פְּסוּלָה.

ד. מִנְהֵג פְּשׁוּט, שְׁכוֹתְבִין עַל הַמְּזוּזָה מִבְּחוּץ, כְּנֶגֶד הָרוּחַ שְׁבִין פְּרָשָׁה לְפָרָשָׁה, שְׂדִי; וְאֵין בְּזֶה הַפֶּסֶד, לְפִי שֶׁהוּא מִבְּחוּץ. אֲבָל אֵלּוּ שְׁכוֹתְבִין בָּהּ מִבְּפָנִים שְׁמוֹת מְלָאכִים, אוֹ שְׁמוֹת קְדוֹשִׁים, אוֹ פְּסוּק, אוֹ חוֹתְמוֹת הָרִי הֵן בְּכָלֵל מִי שְׁאֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא: שְׁאֵלּוּ הַטְּפָשִׁים, לֹא דִי לָהֶם שֶׁבִטְלוּ הַמְצוּה; אֲלֹא שְׁעוֹשִׂין מְצוּה גְּדוּלָּה, שֶׁהִיא יַחֲדוּד שְׁמוֹ שֶׁלֹּהִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאַהֲבָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ, כְּאֵלּוּ הִיא קָמִיעַ לְהַנִּית עֲצָמָן, כְּמוֹ שֶׁעָלָה עַל לִבָּם הַסֵּכֶל שֶׁזֶה דְּבַר הַמְּהִנָּה בְּהִבְלֵי הָעוֹלָם.

ה. וּמְצוּה לְכַתֵּב "עַל-הָאָרֶץ" (דברים יא,כא) בְּשֵׁטָה אַחֲרוֹנָה, בֵּין בְּרֹאשׁ הַשֵּׁטָה בֵּין בְּאַמְצַע הַשֵּׁטָה; וְנִהְיָה כָּל הַסּוּפְרִים לְכַתֵּב אוֹתָהּ בְּשִׁתִּים וְעֶשְׂרִים שְׁטוֹת, ו"עַל-הָאָרֶץ" בְּרֹאשׁ שֵׁטָה אַחֲרוֹנָה. וְאֵלּוּ הֵן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּרֹאשׁ כָּל שֵׁטָה וְשֵׁטָה, עַל הַסֵּדֶר: שְׁמַע, ה', הַדְּבָרִים, לְבָנִיָּה, וּבִשְׁכַּבְּךָ, בֵּין, וְהָיָה, מְצוּה, בְּכָל, יוֹרָה, עֵשֶׂב, פֶּן, וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם, הַשָּׁמַיִם, וְאַבְדֶּתֶם, וְשִׁמְתֶם, אִתְּם, אִתְּם, בְּדֶרֶךְ, וּבִשְׁעָרֶיךָ, אֲשֶׁר, עַל הָאָרֶץ.

ו. כְּשֶׁכּוֹפְלִין אוֹתָהּ, גּוֹלְלִין אוֹתָהּ מִסּוּף הַשֵּׁטָה לְתַחֲלָתָה, עַד שֶׁתִּמָּצֵא כְּשִׁיפְתָּח הַקּוֹרָא לְקִרְוֹת, יִקְרָא מִרֹאשׁ הַשֵּׁטָה לְסוּפָהּ. וְאַחֵר שֶׁגּוֹלְלָהּ, מְכַנִּיסָהּ בְּשׁוּפָרֶת שֶׁלְקָנָהּ אוֹ שֶׁלְעֵץ אוֹ שֶׁלְכָל דְּבַר, וּמַחֲבֵר אוֹתָהּ אֶל מְזוּזַת הַפֶּתַח בְּמַסְמֵר, אוֹ חוּפֵר בְּמְזוּזַת הַפֶּתַח וּמְכַנִּיס בָּהּ הַמְּזוּזָה.

ז. וְקֹדֶם שִׁיקְבַּעְנָהּ בְּמְזוּזַת הַפֶּתַח, מְבָרֵךְ תַּחֲלָה, בְּרוּךְ אַתָּה

ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְקַבֵּעַ מְזוּזָה; וְאֵינוּ מְבָרֵךְ בְּשַׁעַת כְּתִיבָתָהּ, שֶׁקְּבִיעָתָהּ הִיא הַמִּצְוָה.

ח. תְּלִיָּה בְּמִקְל פְּסוּלָה, שָׁאִין זֶה קְבִיעָהּ. הַנִּיחָה אַחֲרֵי הַדָּלֶת, לֹא עָשָׂה כָּלוּם. חָפַר בְּמִזְוֹת הַפֶּתַח, וְהַכְּנִיס הַמְּזוּזָה כְּמוֹ נֶגֶר, וְהוּא כְּבָרִיחַ הַקָּרָשִׁים בְּטַבְּעוֹת פְּסוּלָה; הַעֲמִיק לָהּ טַפַּח, פְּסוּלָה. חָתַךְ קֶנֶה וְהַכְּנִיס בּוֹ מְזוּזָה, וְאַחֵר כֶּךָ חָבַר הַקֶּנֶה אֶל קֶנֶים אֲחֵרִים וְהַעֲמִיד מִן הַכָּל מְזוּזֹת הַפֶּתַח פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁקִּדְּמָה קְבִיעַת הַמְּזוּזָה לַעֲשִׂית מְזוּזֹת הַפֶּתַח.

ט. מְזוּזֹת הַיָּחִיד, נִבְדָּקֶת פְּעָמִים בְּשָׁבוּעַ, וּמְזוּזֹת רַבִּים, פְּעָמִים בְּיוֹבֵל שָׁמָּה נִקְרָעָה מִמֶּנָּה אוֹת אוֹ נִמְחָקָה: מִפְּנֵי שֶׁהִיא קְבוּעָה בְּכוֹתָלִים, מְרַקֶּבֶת.

י. הַכָּל חִיבִין בְּמְזוּזָה, אֲפֹלוּ נָשִׁים וְעַבְדִּים; וּמַחֲנֻכִּין אֶת הַקִּטְנִים, לַעֲשׂוֹת מְזוּזָה לְבִתְיָהֶם. הַשׁוֹכֵר בֵּית בַּחוּצָה לָאָרֶץ, וְהָדָר בְּפִנְדֵּק בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה שְׁלוֹשִׁים יוֹם; אֲבָל הַשׁוֹכֵר בֵּית בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, חֵיב בְּמְזוּזָה מִיָּד.

יא. הַמִּשְׁכִּיר בֵּית לַחֲבֵרוֹ עַל הַשׁוֹכֵר לְהַבִּיא מְזוּזָה וּלְקַבֵּעַ אוֹתָהּ, אֲפֹלוּ הָיָה נוֹתֵן שָׂכָר עַל קְבִיעָתָהּ: מִפְּנֵי שֶׁהַמְּזוּזָה חֹבֶת הָדָר הִיא, וְאֵינָה חֹבֶת הַבֵּית. וְכִשְׁהוּא יוֹצֵא, לֹא יִטְלֶנָּה בְּיָדוֹ וַיֵּצֵא; וְאִם הָיָה הַבֵּית לְגוֹי, הָרִי זֶה נוֹטְלָה כְּשִׁיצָא.

הַלְבוֹת מְזוּזָה פָּרָק ו

א. עֲשֶׂרָה תִּנָּאִין יֵשׁ בְּבֵית, וְאַחֵר כֶּךָ יִתְחַיֵּב הָדָר בּוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ מְזוּזָה, וְאִם חָסַר תִּנָּאִי אֶחָד מֵהֶן, פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה; וְאֵלוּ הֵן: שְׂיִהְיָה בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ יֵתֵר, וְשְׂיִהְיָה לוֹ שְׁתֵּי מְזוּזוֹת, וְיִהְיָה לוֹ מִשְׁקוֹף, וְתִהְיָה לוֹ תִּקְרָה, וְיִהְיֶה לוֹ דָּלְתוֹת, וְיִהְיָה גִבָּה הַשַּׁעַר עֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ יֵתֵר, וְיִהְיָה בֵּית חָל, וְיִהְיָה עֲשׂוֹי לְדִירַת אָדָם, וְעֲשׂוֹי לְדִירַת כְּבוֹד, וְעֲשׂוֹי לְדִירַת קִבְּעָה.

ב. בֵּית שָׁאִין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה; וְאִם יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְרַבַּע אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת בְּשׂוּהָ, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא עָגוּל, אוֹ בַּעַל חֲמֵשׁ זְרוֹיוֹת, וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר שֶׁאִם הָיָה אָרְכוֹ יֵתֵר עַל רַחְבּוֹ הוֹאִיל וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְרַבַּע אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, חֵיב בְּמְזוּזָה.

ג. אֲכַסְדָּרָה, וְהוּא הַמָּקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלוֹשָׁה כּוֹתָלִים וְתִקְרָה אִף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי פְּצִימִין בְּרוּחַ רְבִיעִית, פָּטוּרָה מִן הַמְּזוּזָה, מִפְּנֵי שֶׁהַפְּצִימִין לַהֲעַמִּיד הַתִּקְרָה הֵן, וְלֹא מִשׁוּם מְזוּזוֹת נַעֲשׂוּ. וְכֵן תִּקְרָה שָׁאִין לָהּ כּוֹתָלִים, אֲלֹא עוֹמֶדֶת עַל עַמּוּדִים מְכָאן וּמְכָאן אִף עַל פִּי שֶׁהִיא כְּתֻבֵּנִית בֵּית, פָּטוּרָה, לְפִי שָׁאִין לָהּ מְזוּזוֹת, שְׂאֵלוּ הָעַמּוּדִים לַהֲעַמִּיד הַתִּקְרָה הֵן עֲשׂוּיִין.

ד. בֵּית שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְזוּזָה מְכָאן וּמְזוּזָה מְכָאן, וְכִיפָה כְּמִין קֶשֶׁת עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת בְּמָקוֹם הַמִּשְׁקוֹף אִם יֵשׁ בְּגִבָּה הַמְּזוּזוֹת עֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ יֵתֵר חֵיב בְּמְזוּזָה; וְאִם אֵין בָּהֶן עֲשָׂרָה טַפָּחִים פָּטוּר, מִפְּנֵי שָׁאִין לוֹ מִשְׁקוֹף.

ה. בֵּית שָׁאִין לוֹ תִּקְרָה, פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה; הָיָה מְקַצָּתוֹ מִקְרָה, וּמְקַצָּתוֹ אֵינוֹ מִקְרָה יִרְאָה לִי שֶׁאִם הָיָה הַקְּרוֹי כְּנֶגֶד הַפֶּתַח,

שהוא חַיִּב בַּמְזוּזָה. וּמַעֲמִידֵין הַדִּלְתוֹת, וְאַחֵר כֶּךָ קוֹבְעִין אֶת הַמְזוּזָה.

ו. הַר הַבַּיִת הַלְשָׁכוֹת וְהָעֲזָרוֹת, וּבִתֵּי כְּנָסִיּוֹת וּבִתֵּי מְדָרְשׁוֹת שְׁאִין בָּהֶן בֵּית דִּירָה פְּטוּרִין, לְפִי שֶׁהֵן קָדָשׁ. בֵּית הַכְּנָסֶת שֶׁלִּפְּרִים שֶׁהָאוֹרְחִים דָּרִין בּוֹ, חַיִּב בַּמְזוּזָה; וְכֵן בֵּית הַכְּנָסֶת שֶׁלִּפְּרִכִּין, אִם הָיָה בּוֹ בֵּית דִּירָה. כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, לֹא הָיָה לָהֶן מְזוּזָה חוּץ מִשַּׁעַר נִיקְנֹר, וְשִׁלְפָנִים מִמֶּנּוּ, וְשִׁלְשֶׁכֶת פִּלְהֶדְרִין: מִפְּנֵי שֶׁהַלְשָׁכָה הַזֹּאת הָיְתָה בֵּית דִּירָה לְכוּהֵן גָּדוֹל, בְּשִׁבְעַת יָמֵי הַהִפְרָשָׁה.

ז. בֵּית הַתֵּבֶן, בֵּית הַבֶּקֶר, בֵּית הָעֲצִים, בֵּית הָאוֹצְרוֹת פְּטוּרִין מִן הַמְזוּזָה: שֶׁנֶּאֱמַר "בֵּיתָךְ" (דברים ו, ט; דברים יא, כ) בֵּיתָךְ הַמִּיחָד לָךְ, פָּרֹט לֹאֵלוּ וְכִיוּצָא בָּהֶן. לְפִיכָךְ רִפְתָּ בֶּקֶר שֶׁהַנָּשִׁים יוֹשְׁבוֹת בָּהֶן וּמִתְקַשְׁטוֹת בָּהֶן חַיִּבֶת בַּמְזוּזָה, שֶׁהֵרִי יֵשׁ בָּהֶן יַחֲדוֹ לְדִירַת אָדָם. בֵּית שַׁעַר, אֲכַסְדָּרָה, וּמִרְפָּסֶת, וְהַגָּנָה, וְהַדִּיר פְּטוּרִין מִן הַמְזוּזָה, מִפְּנֵי שְׁאִינָן עֲשׂוּיִין לְדִירָה; וְאִם הָיוּ בָתִּים הַחִיבִין בַּמְזוּזָה פְּתוּחִים לְמַקוֹמוֹת אֵלּוּ, חַיִּבִין גַּם הֵם בַּמְזוּזָה.

ח. לְפִיכָךְ אֶחָד שַׁעֲרֵי חֲצָרוֹת, וְאֶחָד שַׁעֲרֵי מְבֹאוֹת, וְאֶחָד שַׁעֲרֵי מְדִינּוֹת וְעִירוֹת כָּלֵן חַיִּבִין בַּמְזוּזָה, שֶׁהֵרִי הַבָּתִּים הַחִיבִין בַּמְזוּזָה פְּתוּחִין לְתוֹכָן. וְאִפְּלוּ עֲשָׂרָה פְּתָחִים זֶה פְּתוּחַ לְזֶה, וְזֶה פְּתוּחַ לְזֶה הוּאִיל וְהַפְּנִימִי חַיִּב בַּמְזוּזָה, כָּלֵן חַיִּבִין; וּמִפְּנֵי זֶה אָמְרוּ, שַׁעַר הַפְּתוּחַ מִן הַגָּנָה לְחֲצֵר, חַיִּב בַּמְזוּזָה.

ט. בֵּית הַכֶּסֶּא, וּבֵית הַמֶּרְחֵץ, וּבֵית הַטְּבִילָה, וּבֵית הַבְּרִסְקִי, וְכִיוּצָא בָּהֶן פְּטוּרִין מִן הַמְזוּזָה, לְפִי שְׁאִינָן עֲשׂוּיִין לְדִירַת כְּבוֹד. סִכַּת הַחָג בְּחָג, וּבֵית שְׂבִסְפִינָה פְּטוּרִין מִן הַמְזוּזָה, לְפִי שְׁאִינָן עֲשׂוּיִין לְדִירַת קִבְעָה. שְׁתֵּי סִכּוֹת שְׁלִיזָרִין, זֹו לְפָנִים מִזֹּו הַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה מִן הַמְזוּזָה, מִפְּנֵי שְׁאִינָה קְבוּעָה. הַחֲנִיּוֹת שְׂבִשְׁוֹקִים פְּטוּרִין, מִפְּנֵי שְׁאִינָן קְבוּעִין לְדִירָה.

י. בֵּית שֵׁישׁ לוֹ פְּתָחִים הֶרְבֵּה אֶף עַל פִּי שְׁאִינֹו רָגִיל לְצֵאת וּלְבוֹא אֲלֹא בִּפְתַח אֶחָד מֵהֶן, חַיִּב לַעֲשׂוֹת מְזוּזָה בְּכָל פְּתַח וּפְתַח. פְּתַח קָטָן שְׁבִין בֵּית וְעַלְיָה, חַיִּב בַּמְזוּזָה; חֹדֶר שְׂבָבִית, אִפְּלוּ חֹדֶר בְּחֹדֶר חַיִּב לַעֲשׂוֹת מְזוּזָה עַל שַׁעַר הַחֹדֶר הַפְּנִימִי, וְעַל שַׁעַר הַחֹדֶר הַחִיצוֹן, וְעַל שַׁעַר הַבַּיִת: שְׁכָלֵן עֲשׂוּיִין לְדִירָה, וּקְבוּעִין.

יא. פְּתַח שְׁבִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ אוֹ בֵּית הַכְּנָסֶת וּבֵיתוֹ אִם רָגִיל לְצֵאת וּלְבוֹא בְּאוֹתוֹ הַפְּתַח, חַיִּב בַּמְזוּזָה. פְּתַח שְׁבִין שְׁנֵי בָתִּים, הוֹלְכִין אַחֵר הַצִּיר שֶׁלְדִלַת מְקוֹם שֶׁהַצִּיר נִרְאָה עִמּוֹ, שָׁם קוֹבְעִין אֶת הַמְזוּזָה.

יב. וְהִיכָן קוֹבְעִין אֶת הַמְזוּזָה בְּתוֹךְ חֲלָל הַפְּתַח, בְּטַפַּח הַסְמוּךְ לַחוּץ, בְּתַחֲלַת שְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁלְגִבְהַּ הַשַּׁעַר; וְאִם קְבָעָה לְמַעְלָה מִזֶּה, כְּשֶׁרָה, וְהוּא שִׁירְחִיקָנָה מִן הַמִּשְׁקוּף, טַפַּח: עַל יָמִין הַנִּכְנָס לַבַּיִת; וְאִם קְבָעָה מִשְׁמָאל, פְּסוּלָה. וּבֵית שְׁלִשְׁתַּפִּין, חַיִּב בַּמְזוּזָה.

יג. חַיִּב אָדָם לְהִזָּהֵר בַּמְזוּזָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא חוֹבַת הַכָּל תָּמִיד. וְכָל עֵת שִׁיכְנֵס וְיֵצֵא, יִפְגַּע בִּיחֹוד שְׁמוֹ שֶׁלְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיִזְכֹּר אֶהְבָּתוֹ, וְיַעֲזוֹר מִשִּׁינָתוֹ וּשְׁגִיתוֹ בַּהֲבִלֵי הַזָּמָן; וְיִדַּע שְׁאִין שָׁם דְּבַר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, אֲלֹא יִדְעֵת צוּר

העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו, והולך בדרכי מישרים. אמרו חכמים, כל מי שיש לו תפלין בראשו ובזרועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו מחזק לו, שלא יחטא: שהרי יש לו מזכירים רבים; והן הן המלאכים שמצילין אותו מלחטא, שנאמר "חנה מלאך-ה' סביב ליראיו; ויחלצם" (תהילים לד, ח).

הלכות ספר תורה פרק ז

א. מצות עשה על כל איש ואיש מישראל, לכתב ספר תורה לעצמו: שנאמר "ועתה, כתבו לכם את-השירה הזאת" (דברים לא, יט), כלומר כתבו את התורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה, פרשיות פרשיות. ואף על פי שהניחו לו לאדם אבותיו ספר תורה, מצוה לכתב משלו. ואם כתבו בידו, הרי הוא כאלו קבלו מסיני; ואם אינו יודע לכתב, אחרים כותבין לו. וכל המגיה בספר תורה, אפלו אות אחת הרי זה כאלו כתבו, כלו.

ב. המלך מצוה לכתב לו ספר תורה אחר לעצמו, לשם המלך יתר על ספר שהיה לו כשהוא הדיוט שנאמר "והיה כשבתו, על פסא ממלכתו וכתב לו" (דברים יז, יח); ומגיהין אותו מספר העזרה, על פי בית דין הגדול. זה שהיה לו כשהוא הדיוט, מניחו בבית גנזיו; וזה שכתב או שנכתב לו אחר שמלך, יהיה עמו תמיד. אם יצא למלחמה, ספר תורה זה עמו; נכנס, והוא עמו; ישב בדין, והוא עמו; מסב, והוא כנגדו: שנאמר "והייתה עמו, וקרא בו כל-ימי חייו" (דברים יז, יט).

ג. לא היה לו ספר תורה לעצמו, קדם שימלך צריך לכתב אחר שמלך, שני ספרי תורה: אחד, מניחו בבית גנזיו; והשני, יהיה עמו תמיד לא יסור מעמו אלא בלילה, או כשיכנס למרחץ, או לבית הכסא, או לישן על מטתו.

ד. ספר תורה שכתבו שלא בשרטוט, או שכתב מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף פסול: אלא או כלו על הגויל, או כלו על הקלף. וכיצד כותבין ספר תורה, כותב כתיבה מתקנת נאה ביותר: יניח בין כל תבה ותבה, כמלוא אות קטנה; ובין כל שטה ושטה, כמלוא שטה; וארך כל שטה ושטה, שלוששים אותיות כדי לכתב למשפחותיכם למשפחותיכם למשפחותיכם שלוש שטה, וזה הוא רחב כל דף ודף. ולא תהא השטה קצרה מזה, כדי שלא יהא הדף כאגרת; ולא ארוכה יתר על זה, כדי שלא יהיו עיניו משוטטות בכתב.

ה. לא ימעט את הכתב, מפני הרוח שיש בין פרשה לפרשה. נזדמנה לו תבה בת חמש אותיות לא יכתב שנים בתוך הדף ושלוש חוץ לדף, אלא כותב שלוש בתוך הדף ושתיים חוץ לדף; לא נשאר מן השטה כדי לכתב שלוש אותיות מניח המקום פנוי, ומתחיל מתחלת השטה.

ו. נזדמנה לו תבה בת שתי אותיות לא יזרקנה בין הדפין, אלא יחזור לתחלת השטה. נזדמנה לו בסוף השטה תבה בת עשר אותיות, או פחות או יתר, ולא נשאר מן השטה כדי לכתב את כלה בתוך הדף אם יכול לכתב חציה בתוך הדף וחציה חוץ

לדף, כותב; ואם לאו, מניח המקום פנוי ומתחיל מתחלת השטה.

ז. ומניח בין כל חמש וחמש, ארבע שטין פנויות, בלא כתיבה, לא פחות ולא יתר; ויתחיל החמש, מתחלת שטה חמישית. וכשיגמר התורה, צריך שיגמר באמצע שטה שבסוף הדף; ואם נשאר מן הדף שטין הרבה, מקצר ועולה, ויתחיל מתחלת השטה, ולא יגמר את השטה. ומתכוון, עד שיהיה "לעיני כל-ישראל" (דברים לד, יב) באמצע שטה בסוף הדף.

ח. ויזהר באותיות הגדולות, ובאותיות הקטנות, ובאותיות הנקודות, ובאותיות שצורתן משנות כגון הפיין הלפופות, והאותיות העקומות כמו שהעתיקו הסופרים איש מפי איש. ויזהר בתגין ובמנינם יש אות שיש עליה תג אחד, ויש אות שיש עליה שבעה; וכל התגין בצורת זין הן, דקין פחות השערה.

ט. כל הדברים האלו, לא נאמרו אלא למצוה מן המבחר; ואם שנה בתקון זה, או שלא דקדק בתגין, וכתב האותיות כלן כתקנן, או שקרב את השטין, או הרחיקן, או האריך בהן, או קצרן הואיל ולא הדביק אות לאות, ולא חסר ולא הוטר, ולא הפסיד צורת אות אחת, ולא שנה בפתוחות וסתומות הרי זה ספר כשר.

י. יש דברים אחרים, שלא אמרו אותן בתלמוד, ונהגו בהן הסופרים, וקבלה היא בידם איש מפי איש; והן: שיהיו מנין השטין שבכל דף ודף, לא פחות משמונה וארבעים, ולא יתר על ששים; ושיהיה הרוח שבין כל פרשה ופרשה, כמו תשע אותיות אשר אשר אשר; ושיהיה בראשי השטין למעלה משירת הים (שמות יד, כח-לא), הבאים, ביפשה, ה', מת, במצרים, חמש שטין; ולמטה מן השירה (שמות טו, כ-כג), חמש שטין תחלת כל שטה מהן כף, ותקח, אחריה, סוס, ויצאו, ויבאו; ויהיה בראשי השטין למעלה משירת האזינו (דברים לא, כט-ל), ואעידה, אחרי, הדרך, באחרית, להכעיסו, קהל, שש שטין; ולמטה ממנה (דברים לב, מד-מז), חמש שטין, ויבא, לדבר, אשר, הזאת, אשר. וכל הדברים האלו, למצוה מן המבחר; ואם שנה, לא פסל.

יא. אבל אם כתב המלא חסר, או החסר מלא; או שכתב מלה שהיא קרא וכתב כקריאתה, כגון שכתב ישכבנה מקום ישגלנה, ובטחרים מקום ובצפלים, וכיוצא בהן; או שכתב פרשה פתוחה סתומה, או שכתב הסתומה פתוחה; או שכתב השירה כשאר הכתב, או שכתב פרשה אחת כשירה: הרי זה פסול, ואין בו קדשת ספר תורה כלל, אלא כחמש מן החמשין, שמלמדן בהן התינוקות.

יב. ספר תורה שאינו מגה, אסור לשהותו יתר על שלוש יום, אלא יתקן, או יגנז. ספר שיש בו שלוש טעיות בכל דף ודף, יתקן; ארבע, יגנז; ואם היה רב הספר מגה, והשאר יש בו ארבע טעיות בכל דף, ונשאר אפלו דף אחד מאותו השאר המשבש בלא ארבע טעיות הרי זה יתקן.

יג. במה דברים אמורים, שכתב המלא חסר, שנמצא תולה האותיות ששכח ביני השטות; אבל אם כתב החסר מלא, אפלו

יֵשׁ בְּכָל דָּף וְדָף כִּמָּה טַעֲמִיּוֹת, הֲרִי זֶה מִתְקַנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גּוֹרֵד וְאֵינוֹ תוֹלָה.

יד. מִתֵּר לִכְתֹּב הַתּוֹרָה חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ, כָּל חֲמֵשׁ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְאֵין בָּהֶן קִדְשֵׁת סֵפֶר תּוֹרָה הֵתָם; אֲבָל לֹא יִכְתֹּב מַגִּלָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה, שְׂיִהְיֶה בָּהּ פְּרָשִׁיּוֹת. וְאֵין כּוֹתְבִין מַגִּלָּה לְתִינוּק, לְהַתְלַמֵּד בָּהּ; וְאִם דַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִים עָלֶיהָ חֲמֵשׁ, מִתֵּר. כָּתַב מַגִּלָּה שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשׁ תְּבוּת בְּשֵׁטָה אַחַת, מִתֵּר.

טו. מִתֵּר לְדַבֵּק תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים בְּכֶרֶךְ אֶחָד, וּמִנִּיחַ בֵּין כָּל חֲמֵשׁ וְחֲמֵשׁ אַרְבַּע שְׁטִין, וּבֵין כָּל נְבִיא וְנְבִיא שְׁלוֹשׁ שְׁטִין, וּבֵין כָּל נְבִיא וְנְבִיא מִשְׁנִים עָשָׂר שְׁלוֹשׁ שְׁטִין שְׁאֵם בָּא לְחֻתָּךְ, חוֹתָךְ. וְסְדוּרָן שֶׁלִּנְבִיאִים, כֵּךְ הוּא יְהוֹשׁוּעַ, וְשׁוֹפְטִים, שְׁמוּאֵל, וּמְלָכִים, יִרְמְיָה, וִיחִזְקְאֵל, יִשְׁעְיָה, וְתָרִי עָשָׂר; וְסִדֵּר הַכְּתוּבִים רוּת, וְתַלְמִים, וְאִיּוֹב, וּמִשְׁלֵי, וְקוּהֶלֶת, וְשִׁיר הַשִּׁירִים, וְקִינּוֹת, וְדָנְיָאֵל, וּמַגִּלַּת אֶסְתֵּר, וְעִזָּרָא, וְדִבְרֵי הַיָּמִים.

טז. כָּל כְּתָבֵי הַקִּדְשׁ אֵין כּוֹתְבִין אוֹתָם אֵלָא בְּשִׁרְטוּט, אֶפְלוּ כְּתָבָן עַל הַנֶּיֶר. וּמִתֵּר לִכְתֹּב שְׁלוֹשׁ תְּבוּת, בְּלֹא שִׁרְטוּט; יִתֵּר עַל זֶה, אֲסוּר.

יז. כֶּרֶךְ זֶה שֵׁישׁ בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים אֵין קִדְשָׁתוֹ כְּקִדְשֵׁת סֵפֶר תּוֹרָה, אֵלָא כְּחֲמֵשׁ מִן הַחֲמִשִּׁין: דִּין הֵיתֵר, כְּדִין הַחֲסֵר.